



ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Զուարճալիք

ԺՊ Տարի, Թիւ 10

ՇԱԲԱԹ

13/25 Սեպտեմբեր, 1897

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ծաղիկի բաժանորդագինն է **Տարեկան**՝ Պոլսոյ համար 40, Գաւառներու համար 50 դրամ: **Վեցամսեայ** Պոլսոյ համար 25, Գաւառաց համար 30 դրամ: **Հասր 30 փարսյ**: Բաժանորդագրութիւնը քիւի վրայ է: **Տարեկան** բաժանորդները պիտի ստանան **52** եւ վեցամսեայները **26** քիւ Ծաղիկի: Պատշաճեան Գրաստունը յանձն կ'առնէ հասուցանել բաժանորդներուն վնասները:

Երէ Ծաղիկի հրատարակութիւնը ո՛ր եւ է արգելի հանդիպի: Հանրոգոսն ճիւղերու վերաբերեալ յօդուածներ եւ քղաքական քիւններ շնորհակալութեամբ կ'ընդունուին: Զսպուած ձեռագիրները եւ կը քրտին:

ՀԱՍՅԷ. — Ծաղիկի վերաբերեալ ամէն ինչ պէտք է ուղղել Պաղատական Գրաստունը, Կ. Պոլիս, Սուրբ Համամ, քիւ 14:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Օրուան կարեւոր դէպքերու վրայ յատուկ քնն մեր թուիրը յայտնելու յետագայ իրողութիւնը կու գնոք պարզել մեր բնատուճմային հասարակութեան տալիս:

Երկար տարիներէ ի վեր մեր իսկ խմբագրած քաղաքական տեսութիւնները, որք հետզհետէ սկսած էին բռն բառովը բնական համար, ուշադրաւ դառնալ, զարմանալ կը տեսնէինք այս վերջիններ տարիներու մէջ Եւրոպական մայր քաղաքացի երեւելի օրաթերթերու մէջ զայն թարգմանուած: Այսպէս Լոնտոնի Քայմը, Բարիզի Թանը, Վիեննայի Նայե Ֆրայէն, Պէրլինի Բախսանցայկըրը եւ այլն եւ այլն, պարզապէս ընդօրինակութիւն մ'են մերինն, բազում այն է որ բառական նոյնութեամբ... Արդար ըլլալէ չի դադարելու համար պէտք է խոստովանիլ թէ ասիական բառական պատիւ մ'է մեզի, բայց միւս կողմանէ քննի որ սուսիկ փուսիկ միզմէ քաղաք ըլլալին չեն յայտնեք, ասի պարզապէս գրական գողութիւն մ'ըլլալով, այս անհանդուրժելի վիճակին վերջ տալու ճամար, որոշեցինք բոլորքիլ ի ձեռն մեր արդոյ թղթակցաց որ ընդ ոլորտս աշխարհի: Բայց ինչ կը նախա յիշեալ պատժ խմբագրականները մէկ մէկ քաղաքովար պատասխաններով եւ ազնիւ բացատրութեամբք գոհանալով չարունակեցին զարձեալ իրենց ընդօրինակութիւնը, եւ այն աստիճան ճշգրտութեամբ որ ուշադիր դիտող մը (եթէ երբեք գտնուի), որովհետեւ անոնք չառնոր են՝ պիտի կարծէ թէ մենք անմոյշէ կ'օրինակեմք միշտ... հետի ի մէջ... քո՛ւ լիցի՛... արդէն այսպիսի բանի մը հանգէպ զմեզ չըմեղացնելու (excuser ինչպէս կըսեն Գաղղ.) ամենեւին պէտք չունիմք, փասն զի ո՛չ միայն քաջածանօթ է մեր արժանեաց աստիճանը, այլ եւ յատկապէս գնահատուած ըլլալով ըստ այնմալ արուած է

մեզի մեծ աստիճան... Փրկի՛ որոյ քիչերը կարժանանան, ահա ասոր համար է որ մեր փոյթը չէ բնա... միայն եթէ քիչ մը վերադարձուելու հարկին մէջ գըտնուած ըլլալու ստիպուելու վրայօք բան մը կայէն սեպուի, այն ալ Մեծին Բրիտանիոյ Թայմզին՝ առ մեր թղթակցին տուած պատասխանն է թէ հաւը՝ հաւկիթէն կ'կլլէ, թէ չէ հաւկիթը հաւէն: Մենք այնչափ յոռետես չըլլալով, այս խօսքին մէջը ստանալին բան մը չենք նշմարել, թէ եւ այս սովորեալին եղանակիս միթէ ստանալ իւր օգուտը չենք: Այլ սակայն բանն այնպէս չէ, եւ հակառակ այս ամէն լայնի իրողութեան մենք մեր համարումը բնա՝ մենք միայն, յոստով որ օր մը չէնէ ասիական խմբագրութեամբ Թայմզ եւ այլք խոստովանին ճշմարտութեամբ թէ գրականութեան մէջ անվայել էր բռնաբար: Երբ որ ինչպէս վերեւ ըսինք զգրական գողութիւնս, այնպէս այն յանցանքն է որ ճանապարհաց օրէնքով յայտնապէս արգիլած է մեծապատիւ Պ. Մովսէս, որ՝ ըստ մեզ, աւելի ազելի լսան մը ըրած պիտի ըլլար եթէ մետաստիկ օրէնք մ'ալ զրած ըլլար հային վրայ մի՛ աղէքս բնելով... հացը կըսենք որ Մ. Ֆէլիքս Ֆոօի ճամբարդութենէն օգուտ քաղելով յանդ գնած էր բարձրանալ եւ ամբողջ Բարիզ, ինչ կըսենք Ֆրանսա տակն ու վրայ ընել, այնպէս որ

կոչական խուճապի ճիշդ այդ պահուսն կը կարծեմք թէ ժամանակը լաւ ընտրած չէ հայրը, եւ տնաւ ասոր համար ինքը շատ սողաւորներ է. մանաւանդ որ հայրը ալիւրէն կը չինուի, եւ ալիւրը որ երկաթազրի ճամբով թռնալէն Օտէսա կերթայ Պրինսիպի ճամբով իւր շրջանը ընկուտ համար, գարիի ալիւրին հետ իւր բազմաթիւ անաւելու ճամբով ունենալուն եւ գարիէն դարեջուր չինուելէն զատ ինչպէս յայտնի է՝ անասնոց ալ օգտակար ըլլալով՝ անոնց համեմատական եզրը եթէ գոնամբ, նաեւ չի մոռնալով ամեն անասուն գոլիս հաշուի դնելու, այն ատեն այս մրցումէն ցորենի ալիւրը կ'օգտուի որով ալիւրին պինդ կիջնայ, հետեւաբար պինդ 5 փարայ փոխունակ յաւելում կրելու, 5 փարայ կ'աժանայ ի մեծ ցաւ ի հարկէ փառապաններու, հացադործներու եւայլն:

Տարակոյտ չիկայ որ առաջին անգամ իր ժողովրդին բազմաց մեր ըսածները մանաւանդ անոնց որոնք թերուս գոյով մաթեմատիկական այս բարձր հաշուոյ անտեղեակ են եւ ըստ այնմ 5 փարայի վրայից բոլորով իշխան մը համարին որն որ ցուցնելու համար թէ ո՛ր կը յանդի յետագայ դիւրամանելի հաշիւը կը ներկայացնեմք:

$5 \times 30 = 150$ որով բազմապատկելով տարւոյն ամիսները $150 \times 12 = 1800$ յաւելելով 31 եզրը ամսոց 6 օրերը $6 \times 5 = 30 + 1800 = 1830$. Եւ որպէս զի այսպիսի յոյժ կենսական (յառին բուն նշանակութեամբ) ինքզնիք մը մէջ ամենաճիշդ հաշիւ մ'ունենալով պարտիք յաւելելով նաեւ լոյսի օրերն ալ այն ամիսներէն որք «ժողով եմ, այո՛, այսօր ամիսն 32 $\frac{1}{2}$ » ըսել հարկադրուած եմք. որով կոչենամք 1890... այսչափ գումար մը՝ շատ մօտաւորապէս համապատասխան փրկչային թաւադանին, այսինքն 1900ի չափ անաղին փարաներու յաւելուածական ծախք մը բարդեալ մէկ տարուան մէջ մեր տան ծախսոց հաշուոյն վրայ՝ որն որ մեծանուն անտեղեկագործող Ալպինի զաւակ սըր Սմիթ-Հալֆի հեղինակած հռոմէոս տար անտեսական աագն... ո՛չ... անտեսական գիտութեան (économique) հակառակ է պիտոյին, ուստի իր կոչակացութիւն պէտք է ընդունիլ թէ հայրն ատենակը ամեն բանէ վեր, ամէն բանէ կարեւոր, ամէն բանէ անհրաժեշտ եւ ամէն բանէ ուրախալի է. Հոս ճիշդ տեղն է գիտել տալու մեր ընթերցողաց (որոնք հացագործին ստակը խեղադրութեամբ յետաձգած ըլլալով շատ փայլ չեն ընկր այս խնդիրը) թէ՛ ամեն բանը թէ՛ ե ով եւ թէ ե ով կը զրեմք երկու կողման ալ գոհացում տալու անկեղծ փափաքով, մինչեւ որ այս կարեւոր հարցը լաւ մը ծեծուի ու զեր ու գէտ կ'աճիքները ամ փոփոխելով մինչեւ որ լուծուի առ այժմ առ բանաձեւը կատարելեմք: «Լինի՛ այն օրը յորում ամէն աշխիւ ընթերցող իւր ամեն պարտքը վճարէ, ո՛րմէն» (2ի կարծուի բնաւ որ մեր բաժանորդաց համար որ եւ է ակնարկութիւն մը ընել կուզեմք):

Արդ սոյն բանաձեւը որ գրադարձաններու եւ աշխարհարարներու թախիքը արտայայտող արդիւն հանգամանք մ'ունի, այս բանաձեւը որ իւր գրական չարժանի եւ իմաստին վստահութեան կողմանէ բարձրակարգուտ մեծութեամբ թերեւս կոչուած է միջազգային խնդրոց... միջազգ... բայց... ո՛չ, այս ի՞նչ է... ներում մեր ընթերցողներէն... այո՛՛ ակամայ հեռացած

եւր մեր առաջադրեալ միջազգային նիւթէն եւ մարձած եմք ոչ նուազ կարեւոր խնդրոց մէջ... ինչ որ է, հոգ չէ, ինչպէս պարզ տշխարհիկ լեզուաւ կըսուի քեֆիթ չունիմք, դալ անգամուան թոյ մնայ պարզել մեր միջազգային բարձր տեսութիւնները, զորս ոչս անգամ (եւ ոչ թէ ամէն անգամ) մեր թերթին մէջ գոնուած չի տեսնելով, բնականաբար չի պիտի կրնան վերոյիշեալ Լոնտոնի՝ Բարիլի՝ Պէրլինի՝ Վիեննայի՝ Հոլովայի՝ Եէ-աիգուլ... վերջապէս բոլոր եւրոպեան մայր քաղաքաց թերթերը ընդօրինակել ի մէնջ, եւ յոյժ լուսկանօրէն պիտի ստիպուին դէշ ալէկ իրենք իրենցմէ գրել:

ԹԵՄԱՅՈՒԹԻՒՆԻ ԾԱՂԻԿ

ԻՆՁ ԸՆՆԼ ՊԵՏՏ Է

(Նամակ Բաբրէյէ)

ՆՊԱՍՏԵՆԻԸ — 96 Յուն

գիւղերը, որք ոչ ձմրան վարժարաններու իսկ դաստիարակութիւնը կը վայելեն եւ ոչ այն հոտաղական ճամուռ (1) զոր ճօն երկրագործներու տանտիկիններ հոտաղին համար կը ստատրաստէին սովորապէս: Ատոնք մուրիկներ են հողախշտի:

27 Օգոստ. 1897

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

Գիրք մը որ, մեր մէջ, կը համար 23000 թղթերով Գիրք մը որ հրապարակին վրայ նախանձորդներ կ'ուսնայ եւ կեղծերը չինելու կը թելադրէ զանոնք:

Գիրք մը որ սուղ ժամանակի մէջ նորանոր տպագրութեանց կ'արժանանայ:

Գիրք մը որ միշտ նոր, միշտ հրահանգիչ միշտ օգտակար է հանդիսանայ:

Գիրք մը որ ուսանողին այնքան սիրելի կ'ըլլայ ու անոր սրտին ու մտքին կը խօսի:

Գիրք մը, վերջապէս, որ իրաւամբ կը դրաւ հրապարակը շնորհիւ իր բողոքարար առաւելութեանց, տպահրապարակ գերազանց ու անմահ երկ մը կոչուելու արժանի է եւ պատիւ կը բերէ անոր յօրինողին, ինչպէս եւ այն Մեծ. Ուսուցիչներուն որ գնահատելով անոր առաւելութիւնները՝ իրենց ուսանողներուն կը յանձնարարեն զայն եւ գործածել կուտան:

Այս գիրքն է Սմբատ Դաւթեանի ՓՈՒՆԶԸ՝

Հաւաքածոյ աշխարհաբար ղեզուէ՝

Որ Չորրորդ անգամ ըլլալով լոյս տեսաւ խնամակ պարտականութեամբ եւ Պաշտատեան մարտուր ու գեղեցիկ տպագրութեամբ:

Այն հեղինակները որ կ'ուզեն յաջողութեան արժանանալ, փոխանակ կեղծեր չինելու, թող ջանան հատկաւ թէ ինչ մեթոտի ու ինչ ուղղութեան պէտք է հետեւիլ օգտակար երկաթիւթիւններ արտադրելու համար եւ թէ ինչ ջանք ու խնամք պէտք է ընծայել գործոյն:

Եզրուի միօրինակութիւնը եւ նիւթերու շահեկանութիւնը, մանաւանդ զառաքելի համար, առաջնակարգ առաւելութիւններ են. եւ Սմբատ Դաւթեանի հրատարակութիւնները կը գերազանցեն այս կարգի գաղափարները:

և.

Կ. Պոլիս, 11 Սեպտ

ՄԱՆՐ ՄՈՒՆՐ

Լոնտոնի մէջ փողոցները լուսաւորելու համար 560,000 անգղիական ոսկի կը ծախսուի տարին: Բարեկ տարին 1750000 ոսկի կը վճարէ իւր փողոցներու լապտերներուն համար, եւ Նիւ Եօքս՝ 400000: Բազմաթիւ սաւկայն լապտերներուն քանակութիւնը ծախսուած գրամներուն հետ, կը տեսնենք որ Լոնտոն ունի 75000 փողոցի լապտերներ, Բարեկ 50000, Նիւ Եօքս՝ 28000:

* * *

(1). Հարած իւրի մէջ բլուած եւ տան տիկնոջ ձեռամբ ճմուռած հաց:

Կըսուի թէ Ճարսնական լեզուն 60000 թառ կը պարունակէ եւ որուն իւրաքանչիւրը մասնաւոր նշանակութիւն եւ հնչում ունի: Անկարելի է այդ լեզուն կառարելապէս սովորիլ, նոյն իսկ ամենէն ուսեալ եւ գիտուն Ճարսնային հազիւ 10000 թառ գիտէ:

* * *

Կերտած եկեղեցի մը. — Բանի մը տարի առաջ հիւսիսային Ամերիկայի Մասչուսէթ անուանով գիւղի մը մէջ եւրոպացի եկեղեցի մը չիներ են. բայց խեղճերը փայտ չգտնելուն չինութեան համար պալէսայի ոսկորներ եւ փոկի մարմեր գործածել են: Անցեալ ձմեռ, սովալլուկ շուններ բանակ մը կաղմեր եւ դացիեր այդ եկեղեցին ամբողջովին կերել են:

Դէ՛թ այսպէս կը պատմէ Ամերիկեան լուրջ թերթ մը:

ՊԵՏԻԿ

ԾԱՆԻԿԻ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐԸ

Եկածները ճամբելու ստիպուած ենք. ինչու որ ալ զուլս չելուիւր կոր. անկարիս մը կ'ըսեն դործ չունիս նէ մինչեւ իրիկուն մտիկ ըրէ, գրասենեակին քանի մը օրէ ի վեր Եօլ կէչէն խանէն վար չի մնար կոր. ելլող մըտնոյն անհաշուելի է:

Երկընէն զատուողը, պարապ պտրտողը, լրագրաց մէջ յօդուած գրողը անպակաս են. մենք առնոյ լսողութեանք կատարելապէս կատարելու համար զմեզ անկարող դանելով՝ դրասենեկէն ճանքեցինք ասոնց մէկ քանին յուսադրելով:

— Ի՞նչ կուզէք:

Դատաստանական խորհուրդը առժամանակեայ կերպով կինս ինէ բաժնեց:

Ես ի՞նչ ընեմ կնիկ չունիմ, որ տամ, դուն ալ գնա աղերսագիր տուր զատաստանական խորհուրդին:

Փէք աղէկ ըսաւ եւ գրասենեկէն դուրս ելաւ չեւաւ, շարժալով մէկը խոշոր թուղթ մը ձեռքը բռնած ներս մտաւ:

Մօնսիէօ Ծաղիկ բէտակիթէօր սի՛ղ մի սինիդ:

— Էլ վէթ, միւսիւ:

չընեն կոր, կէնճովեանդ արեւուն սա աղջիկը Ծաղիկին մէջ անցուր որ երթայ խելքը գլուխը գայ վախիթ մի անցունեն, ինծի մի պէքէնցնեն, զերէ վրաս ծերուն թիւն կայ, միտեղներուդ հոգուն ըլլայ թէզ ըրէ աղաս, սահաթ մը առաջ զրէ տուր տուն տանիմ, թուանս կայդացնեմ, սա բաներէն ֆերաղաթ գայ:

— Խաթուն այսօր օրը չէ, Ծաղիկը չարաթ օրը պիտի ելլայ:

— Շարաթ օր մը, է՛հ հիմայ խելքս կը թուցունեմ, մինչև չարաթ պանը պանէն կ'անցնի, սաքդ պ'սքնիմ ասոր հանես նէ չըլլար, փարայ՝ չէ՞ մի, նա երեսուն փարան:

— Ո՛հնք սա խաթունը համոզելով ճամբելու վըրայ էինք, ցրուիչնիս ներս մտաւ գործը ուրիշ մէկը եկեր է, ձեզ կուզէ, խաթունը ձգեցինք անոր քովը գացինք:

— Ներեցէք դուք էք Ծաղիկի խմբադիրը:

— Այո՛, ի՞նչ պետի ըսէիք:

— Երկու հարկուր ոսկիով աղջկան մը նշանուեցայ, հիմայ հայրս ելեր աղջիկը ինքը առնել կուզէ, տարիքը 65ը անցուկ է, սըվիկայ կրնա՞ս զրել զաղէթային մէջ:

— Ուրիշ օր մը եկուր պատասխանը կուտամ:

— Երկուստարդը դուրս ելաւ, գրազէաներէն մին ներս մտաւ:

— Ծաղիկի տղարանը հո՞ս է:

— Հրաման էք:

— Ձեզի խնդիրք մը ունիմ:

— Ի բարին կատարեսցի:

— Սա յօդուածս կը տեսնա՞ք, ամենայն սքանչելի կերպով չարադրուած գրութիւն մ'է, թէպէտ բաւական երկայն, բայց բոլորովին խմաստալից է, ուստի կը խնդրեմ, յառաջիկայ թերթերունդ մէջ ամբողջատէս հրատարակելու շնորհ ընել բարեհաճիք:

— Այդ յօդուածը Ծաղիկին մէջ չը սըղմիր հայր թեւերը ճիւղիրը դուրս կը մնան:

— Բայց ուշադրութեամբ կարդացէք պայծառ գրիչ մըն է:

— Ուրիմն զատ տեսարակով մը հրատարակեցէ՛ք:

— Կաղաչեմ մաս առ մաս հրատարակեցէք. կեցիր մէյմը կարգամ մտիկ ըրէք:

— Հաղիւ թէ մէկ երկու երեսը զառցուց երեք հոգի մէկէն ներս մտան:

— Բարի եկաք:

— Հրամանոցդ իֆատէ մը տի՞ անենք. չէ՞ չիտի, ասես:

— Շատ աղէկ:

— Էֆէնտը միք երեքս ալ յարգութեանդ հետ տեսութիւն ընելու շատ արդու ունեցանք միւնասիպ օր մը չը կրցանք դանել, իրամէթը ա՛սօր է եզեր:

— Էյ ըսէք նայինք ի՞նչ է եզեր:

— Էֆէնտիմ մենք իրեքս ալ թէ՛, ս՛ր, օ՛ր, մի ուր լրագիր չը կարդանք իսէ, քէֆէրնիս կաւրենք ու հիւանդ կուլլինք:

— Էյ աղէկ տա:

— Կեցիր բան տի ասիմ, մատաէն ան է ուր. անցաւ ներս զաղէթաճիւն մէկուն զհացինք. իրեքս ալ

կանխիկ վճարեցանք բաժանորդ գրուեցանք, հալ պուքի, զաղէթան մէկ երկուք մը ձեռուընիս հասաւ ետին կըյրեցաւ, հարցուցանք փրնալըրիցանք միւլէլիֆը չը կըտանք. իծծունականէն միւր չէօրս հայրիւր իծծունը անանկու կրս գնաց. աղգին մէջը ընթերցասէր չըլա կըսեն, ու կերթան, տէ էֆէնտըմ էկու տէ ընթերցասէր էզիր ուր բերնիդ համը առնես հըմաէկըս մեզի համար մէկ հատ լրագիր իծծուն զուրուշի էկու, իծծուն զուրուշը մէկ լրագիրը ծախել ֆուրանասայի մէջ անգամ լսուած բան չէ. հիմա մենք աղ ստակնիս ի՞նչ միջոցով տի կրնանք տանել. մենք իսէ էֆէնտըմ հինգ զուրուշին ախը կ'ըսալենք կո՛ր. քուզում էֆէնտըմ գու ալ սա բուզնամէթի միջոցու գրէ ո՛ւր, սա տըված ըստակները պիտան ալ չը կրնան տալ իսէ, մէկ քանի թախտաթէն էօսէմիչ անէ:

— Քիչ մը հրամանքդ կեցիր. նայինք սա մարդը ի՞նչ կըսէ:

— Թերթերունդ մէջ բան մը գրել պիտի տամ, կը գրէք, ծախք ի՞նչ էնէ վճարեմ:

— Հրամայէք ըսէք:

— Ա. գիւղին գ

— Նապը պիլմեզ, պէնի նիցին չաղիրտի էօյէ իսէ :
— Քա թող ըսէ քա, քի մարդն ալ իլաճը աա, վայ գլխուս ամէն հարցուցածին չիյտեմ կըսուի :

— Իքի այսան պէրի տիր :

— Քարնին աղրիր :

— Էվէթ :

— Աղնատը սէնա սիմտի իլաճ վէրէժէք էյի օլուր :
Բժիշկը բէչէթան գրեւով հազիւ. գրիչը գրպանը կը նէտէ անդիէն կնկանը մէկը :

— Ճանըմ տօքթօր, պու պէնիմ դըզ գարսաչըմ տըր պիր ազ պաքսանա, իւչ հաֆտա տըր միտէսինտէ պիր աղըր վար :

— Քաց հասինտա, վար :

— Քսանը մէկ ըսէ, չիտակ մսեր :

— Քսանը պիր. հա՛ մեղա եաղըլչ, երիմի պիր եաչընտա :

— Եաղըիս օլմասին օթուզու կէցմիս կէօզիւքիւյօր :

— Աման նէ՛ սէօյլերսին քա տօքթօր ճուպպէ պիր-նիչ էնթարիլէր գաղգարըր վազըթ աիւտտէն եէնի քէսիլ-միչ իտի :

— Էյ սահա պէօյիւք :

— Քա կրողը տեհնա երե՛սը. աղջկան տարիքը. ի՞նչ պիտի ընէ. չիտակը ըսենք, որ երթայ ասոր անոր խապար տայ զահէր :

— Էյ էվլի՞մի :

— Քա արուհներ փսիւէ, ինչ պիտի ընէ կը հարցը-նէ, հա ըսէ քա, հա ըսէ :

— Էվէթ էվլի :

— Ս մնա պիր ոու վէրէժէք աքչամ սապահ ից :

— Բժիշկը աա ալ նայէլէ վերջը ուրիշ կին մը կնիւր-կայանայ :

— Ճանըմ տօկտօր աֆէտէրսին պէնիմ պաչըմտա պիր իլլէթ վար իքի սէնէ տիր չէքէրիմ, պ սչըմ պիւ-թիւն տօլաչըր. այաքսա տուրամամ :

— Սէնտէ խաստա՛ :

— Էվէթ :

— Պուրասի իսպիթալեա՛մի. հօքսա հէրսի պիրտէն խաստա :

— Քա մեղա, նիչին իսրիթալեա օլտուն, պիգիմ էվին հէքիմի քաչ պիղէ կէվիր իտի իսէ պէչ ալթը խաս-տայը պիրտէն պաղար. պիր չէյ սէօյլէմէզ իտի. Քա Բուբուլ անցած օր ոտքդ սըղը մը կար նէ նա՛սըլ էղալ, է կու մէյմը ցուցուր, ճանըմ տօքտօր չու քըզըմա տա պիր ազ պաքսանա :

— Բժիշկը տեհնելով որ հիւանդին վերջը չը պիտի գայ. վիզիթան ալ չառնելով ձգել փախչիլը մէկ րրաւ :

ԺԱՄԱՆԱԿԸ ԶԷ

— Այս բաւը օրուան մօտան եղաւ ամենուն բերնի մէջը :

— Քուզում հայրիկ չաքաթ գիշեր ինծի թատրոն կը տանի՞ս. Մ. Մնակեանը ներկայացում պիտի տա եղեր :

Ժամանակը չէ

— Պարոն կարել տուած բալթօիդ սատկը ե՛րբ պիտի վճարես :

Ժամանակը չէ

— Ակոր աղա աղադ ե՛րբ պիտի կարգես :

Ժամանակը չէ

— Նէմզուր հանըմ, հայտէ այսօր քեզի հետ առապա մը պունենք Սառակէօմրիւք երթանք :

Ժամանակը չէ

— Սա զրած բանաստեղծութիւնս մէյմը կարգայ, եւ տես թէ աղէ՞կ է :

Ժամանակը չէ

— Օրհնած տարին անգամ մը օլտուն եկեղեցին կու-գայիր, մէկ սարի էքի ժամին դուռնէն անգամ մը չես անցնիր կոր :

Ժամանակը չէ

— Ձեւադիր ե՛րբ պիտի տաս, գրաչարները կըս-պասեն կոր :

Ժամանակը չէ

— Էֆէնտի Մաղիկին բաժանորդագիրը ե՛րբ պիտի վճարէք :

Ժամանակը չէ

— Հացագործ Փիլիկ աղան ստակ ուզած ատեն ի՞նչ պատասխան կտանէ :

Ժամանակը չէ

ՏԻԻՏԻԿԸ

Զ ՈՒ ԱՐՃ ԱԼ Ի Ք

Ամուսնանալէ առաջ :

Զապէլ . — Ա՛հ , սիրունիկս , տե՛ս լուսինը ի՞նչ սքանչելի է :

Լեւոն . — Ա՛հ , հողույս հատորը , լուսինը քու գէժ-քիդ քով ի՞նչ նշանակութիւն ունի , աշխարհիս մէջ քեզմէ աւելի փայլուն արարած մը կայ արդեօք :

Ամուսնանալէ վերջ :

Զապէլ . — (պատուհանէն դուրս նայելով) . Տե՛ս լուսինը որչափ փայլուն . . .

Լեւոն . — Է՛յ , պարապ խօսքեր մտիկ չեմ կրնար ընել :

* * *

Տիկին Զ . — Որքան երջանիկ ես , ամուսինդ բարկութիւն ի՞նչ ըսել է չգիտեր , գրեթէ ժամ մը եղաւ հազուիդ եւ ամուսինդ մէկ անգամ իսկ «հայտէ չգուռաց :

Տիկին Է . — Օ՛հ , ամեն անգամ որ դուրս ելնելու պատրաստութիւն տեսնեմ , նախ ամուսնոյս ձեռնոցները , ծխատուփը , եւ լուցիկին տուփը կը պահեմ , եւ երբ ես հագուիմ կ'երթամ գտնել ստոնք եւ միշտ ներդուլութիւն կը խնդրէր զիս սպասել տալուն համար :

* * *

Լօտս Տ . որ բնաւ չսիրեր ոչ Ամերիկեան եւ ոչ ալ Ամերիկացիները , վերջերս Բարիդի մէջ առիթ կուենայ , Անգլ . դեսպանատունը արուած կոչուքի մը ներկայ գրտնուիլ : Սեղանին տակ , Լօտս Տ .ի քովը դժբաղդաբար Ամերիկացի օրիորդ մը կը նստի : Խօսակցութիւնը յանկարծ Ամերիկայի եւ Ամերիկացիներուն վրայ կը դառնայ . երբ լօտսը չատ մը նախատական խօսքերէ վերջ կը յաւելու թէ «Ամերիկացիք այն աստիճան կոշտ եւ անկիրթ են որ հիւրի մը պէտք եղած ընդունելութիւնը չեն ընել , եւ որ մը սեղանի տակ տեսայ Ամերիկացիներ որք դանակով կուտէին իրենց կերակուրը եւ ապուրը կերած ատեննին «ֆըրթ , ֆը՛սթ» ձայն կը հանէին :

Ամերիկացի օրիորդը ալ չզրկացաւ , «Մա՛յ լօտս , կերեսայ թէ Ամերիկա գոյցած ատեննիդ չատ խեղճ յանձնարարականներ տարեր էք հետերնիդ » :

Այդ պիչերը այլ եւս Ամերիկայի եւ Ամերիկացւոյ վրայ բնաւ խօսք չեղաւ :

* * *

Ամուսնութեան հետեւեալ օրը . — Զէ , Տիգրան , քու քովդ թող մնայ Ծ մէծիտիչէն , կրնայ ըլլալ որ կորսնցնեմ :

Տարի մը վերջը . — Տիգրան քսակիդ մէջէն Ծ մէծիտիչէն առի :

Ամուսինը . — (մահուան անկողնոյն մէջ) . Ա՛հ սիրելիս երբ ես երթամ , բժիշկին առնեցած պատքերնիս ինչպէս պիտի վճարես :

Կինը . — Սիրող մի հապտուններ , եթէ դժբաղդութիւնը ուրիշ դժբաղդութեան յաջորդէ , կրնամ բժիշկին հետ ամուսնանալ :

* * *

Էքսորէս Թսէնի մը մէջ :

Առաջին կարգի քօմիտեթումանի մէջ մէկ ճանքօրդ մը միայն կայ եւ այն ալ Ամերիկացի մը :

Օղը չատ տաք է , կը նեղուի , կուգէ պատուհան մը բանալ եւ չյաջողիր . ուրիշ մը կը փորձէ դարձեալ չյաջողիր , վերջապէս երրորդ մը չորրորդ բայց պատուհան ներք չեն բացուիր :

Ամերիկացին յուսահատած եւ տաքէն խեղդուելու աստիճանին հասած կից մը կուտայ ապակին ար ցրելիս կէսը ներս եւ կէսը դուրս կը թափի :

Քօմիտեթատէօը կը հասնի . — Պարոն , պատուհանին ապակին դո՛ւք կտարեցիք :

Ամերիկացին . — Այո՛ :

— Հինգ տօլար պիտի վճարէք :

— Լաւ , սաէք սա 10 տօլարնոց տոմար եւ 5 տօլար ետ տուէք :

— Չունիմ :

— «Հոգ չէ» կըսէ Ամերիկացին եւ կից մ'ալ ուրիշ պատուհանի մը տալով եւ ապակին կտարելէ վերջ տեղը կը նստի :

ՊԵՏԻԿ

* * *

Երկու ճամբորդ հաւ մը սնէին ուտելու : Մէկը ըսաւ միւսին . «Բա՛րեկամ , աս հաւը մեր երկուքին չոյիտի բաւէ : Եկուք քնանանք , եւ ով որ լու երազ մը տեսնէ , ան թող ուտէ հաւը :

Ընկերը հաւանեցաւ բայց անօթութենէ քունը չտանելով եղաւ փառաւորապէս ճաշակեց հաւը՝ միայն ու կորները պահելով ընկերովը :

Առաջինը արթնցաւ եւ ըսաւ .

խորոզը տառի, տառիկա նէ առաջ երթալիք ունի նէ հաւք,
խօսելու վախիթը հիշ չկորսնցեր, կը պատասխանէ:

* * *

Տօքթօրին մէկը անցած առտու հայելին նայած ա-
տեն յանկարծ տեսնալով որ լեզուն սորսափելի կերպով
բորբոքեր է. ինքնիրեն կ'ըսէ:

Ա՛խ, սա լեզուն յաճախորդներէս մէկուն ըլլալու
էր, ինչ շուտով կը բռնկէի:

* * *

Թատրոնի մը մէջ. — Պարոն Ռուբէն սա գերտառ-
նուհին ձեւերը ի՞նչպէս կը տեսնաք:

— Գէշ չէ բարեկամ, բայց աչքերը ինչո՞ւ մամա-
նակ ժամանակ կը գոցէ կը բանայ կոր:

— Անիկա գերաստնական արհեստ մըն է:

— Ի՞նչ բանի համար կ'ընեն:

— Այդ ալ չգիտնալու բա՞ն է:

— Շէնային վրայէն բարեւ տալը անկարելի ըլլա-
լուն համար, բարեւն ալ աչքով կուտան:

* * *

Դատարանի մը մէջ. — Դատաստան աշակերտին թուա-
րանական հարցում մը կ'ուղղէ. զանալու է անոնի թիւ
մը որուն գումարը ամենէն աւելի լիւրջ:

— Միւսիւ, պարտապ պաշտպաններուն գումարը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պառն ժողովը հինգշաբթի ի նիստ գումարեցաւ Ղա-
լաթիոյ խորհրդարանը ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատ-
րիարք Հօր եւ առննադետութեամբ Բարձր. Յարութիւն
փաշայի:

— Արմաշու փոխ վանահայր Մամբրէ վրդ. հրաժա-
րած էր իւր պաշտօնէն անձնական տկարութեան պատ-
ճառաւ. Պառն ժողովը լսելով այս մասին հարկ եղածն,
Արմաշու Դպրեվանոց փոխ վանահայր կարգեց Գեր.
Եղիշէ Մ. Վ. Դուբեանը ընդունելով Մամբրէ վարդա-
պետի հրաժարականը:

— Ժողովը Սահմանադրութեան վերաբնութեան եւ
Բերայի Ազգ. գերեզմանատան խնդրոց վրայ խորհրդակ-
ցութիւններ կատարեց եւ ինչ ինչ տնօրինութիւններ
ըրաւ:

Ժողովը յարաբերական կարգ մը խնդիրներով զբա-
ղեցաւ:

— Մտախ կ'իմանայ թէ Մոսկուայի Ազնուազարմ
Պարոն Ճանչիէֆ յուղարկած է 1500 Փրանք Ս. Պատրիար-
քին եւ 1500 Փրանք Բերայի Ազգատախանային ի նպատակ
արկածելոց:

— Արմաշու Դպրեվանոց փոխ վանահայր Գեր.
Եղիշէ Մ. Վ. Դուբեան կ'ըսէ Ազգ. Հիւանդանոց գնաց,
Ս. Յակոբայ հաստատութեան էն ուշիմ աշակերտ-
ներէն 20 աղայ բնադրու, զորս իրեն հետ պիտի տանի
Արմաշու Դպրեվանքը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հերքում. — Մալիւմաղի մէջ կը կտրգանք. — «Ան-
հիմն է այն լուր թէ հելլէն կառավարութիւնը մերժած
ըլլայ միջնորդող վեց Մեծ Տէրութեանց գեապօններուն
հետ կնքեալ հաշտութեան նախաշաւիդ պայմաններն եւ
թէ Բալլիի գահիճն ալ հրաժարած Ե:

Երկրոս թողաւորը լիազօր պատուիրակ պիտի
կարգէ գատական նախարար Մ. Դրիանդաֆիլաքոս եւ
գնդ կրկնապիս հաշտութեան վերջնական գաշնադրոյն
կնքման համար:

— Բարիքէ Սեպա. 22 թուով կը հեռագրեն թէ Ե-
րեսփոխանական ժողովին մէջ Մ. Տէրեանիս պիտի քն-
նադատէ նախարարութիւնը: Արդի կացութեան նայելով,
Յունաստան զոհ չէ հաշտութեան պայմաններէն:

— Ուրիշ լուրի մը նայելով, Յունաստան պիտի ըն-
դունի հաշտութեան պայմաններն եւ միայն ելմտական
հակակշիւն դէմ պիտի բողոքէ:

— Աթէնքէ ուղղեալ ուրիշ հետապիր մը կըսէ թէ
հաշտութեան պայմանները զրգուեր են էթնիքէ էդէրիա-
յի անդամները: Ողջամիտ ժողովուրդը թէ եւ զոհ է,
սակայն կտրգ մը անձինք բողոքոյ եւ դժգոհութեան
ձայնիս կ'ըսեն:

— Վարչապետ Մ. Բալլի ընդհ. ջննադատութեանց
նշտակ եղած է: Մ. Բալլի կ'ըսէ թէ Յունաստանի ար-
դի կացութեան պատճառաւ պարտաւոր է ընդունիլ հաշ-
տութեան պայմանները:

— Կրեաէ. — Անգլ. մեծ զրահաւոր մը, որ ունի
750 նաւազ եւ 27 թնդանօթ, Օգոստ. 27ին Սիդիս ժա-
մաներ է:

— Իտալացի ծովակալ Քանէվարօ, որ Իտալիա դա-

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՏԱԿԸ

Լուգա բարձրահասակ եւ հուժկու մէկն էր թէ աւելի կորովի կերեւէր, երբ սաամբակին զէպի իրեն վազելը տեսաւ, ոտքի ելաւ եւ զայն զրկարայ դիմաւորելով ըսաւ .

— Վայ, Նուրիճանս բարի եկար, այս քանի ատենէ ուր էիր, աէր վրայ այնչափ կարօտցեր էի որ :

— Հայր Լուգա, ըսաւ Պիւլպիւլ հեւ ի հեւ, քեզնէ շնորհ մը ինզրելու եկայ . . .

— Վերջապէ՛ս . . . բայց ի՞նչ ունիս, քեզ վրդոված կը տեսնամ :

— Վրդոված չեմ հայր Լուգա, այլ յոգնած զքեզ վայրկեան մը տառջ գտնալու համար բաւական վազեցի :

— Ըսէ տեսնեմ գո՞րծն ինչ է :

— Հոս չըլլար եկոյ Մաքսին քարափն երթանք. հոն մեզ տեսնող չըլլար :

— Քարափին վրայ մեզ տեսնող չըլլա՞ր կըսե՛ս. հոն ուր միշտ յիսուն վաթսուէն հոգի կը գտնուի :

— Պիտի գա՞ն ըսաւ անհամբերութեամբ. վայրկեանէ վայրկեան ձեզ փնտռել պիտի գան :

— Զիս փնտռե՛լ պիտի գան ըսիր, միթէ՛ գիս պիտի ձերբակալե՞ն :

— Ի աէր Աստուծոյ եկուր, կորուսելիք ժամանակ չիկայ :

— Շատ լաւ քարափն երթանք . . . սատանայ, գործն յուսացածէս աւելի ապահով կարեւորութիւն ունենալ կը թուի, ետեւէս եկոյ Նուրիճան աւելի ապահով տեսուցելու համար քարափին վրայ գտնուած գէտերու տաղաւարը երթանք հոն պարապ փոքրիկ խուցեր կան :

Լուգա մաքսէն ներս մտնելով յիշեալ տաղաւարը դնաց. անդ գտնուող պաշտօնեաներուն ամենքալ զինքը կը ճանչնային, ուստի յարգանքով բարեւեցին :

— Բարեկամ ըսաւ, ներսը պարապ խուց մը ունիք, ապտարարիս հետ տասը վայրկեան պիտի տեսուցիմ :

— Հրամեցէք, ահաւասիկ սա դիմացի խուցը պարապ է :

Լուգա Պիւլպիւլին նշանակեալ խուցը մտնելով դուռը բացեց :

— Հիմայ խօսէ տեսնամ գո՞րծն ինչ է :

— Հայր Լուգա տեղակալ Տիմիթրօն կը ճանչնաս այնպէս չէ՞ :

Լուգա այս անունը լսելուն ճակտին վրայ մտայլ մը իջաւ. բայց Տիմիթրօյի անունն ազգած յուզումը առանց նշմարել տալու անտարբեր կերպով պատասխանեց :

— Այո, կը ճանչնամ, էյ ինչ է եղեր այդ Տիմիթրօն :

— Իր կողմէ այսօր մէկը պիտի գայ ձեզ ազաչելու որ նաւահանգստին մէջ գտնուած բոլոր նաւերը խուզարկելով իւր փնտրած մէկ պատանին գտնաս իրեն զրկես :

— Փնտրած պատանին գտնա՞մ . . . բայց սակից պիտի ճանչնամ ես այդ պատանին :

— Եկող մարդը քեզ այն պատանոյն լուսանկարը պիտի տայ :

— Այն ատեն կարելի է գտնուի :

— Զը պիտի գտնուի, սրովհետեւ պատանին նաւի մէջ չէ :

— Սիրելիդ իմ Նուրիճան, աէր վրայ ըսածներէդ բան մը չեմ հասկնար :

— Ես կուզեմ որ Տիմիթրօ այդ պատանին չը գըտնայ :

— Է՛հ, քանի որ նաւի մէջ պահուած չէ կըսես, սպանովապէս չը պիտի կարենայ գտնալ :

— Այո, բայց այն ատեն, ուրիշ տեղ պիտի փնտռէ զայն, ուստի եթէ դու ըսես թէ այս առաւօտ մեկնող նաւի մը մէջ լուսանկարին խիստ նմանող պատանին տեսած ես, Պոլսէն մեկնած ըլլալուն բոլորովին համոզուելով, ալ զինքը փնտռելէ բոլորովին պիտի դադրի :

— Այդէ՛ղ զիւրին բան չիկայ. տե՛ս, յիշաւ ալ այսօր ժամը չորսին՝ Հելլենական Զանթա անուն եռակայմ մը Մէսինա երթալու համար մեկնեցաւ նաւահանգստէն, եւ, տես ինչ զուգադիպութիւն, եռակայմին Գօզմա անուն նաւապետը առաւօտուն Գուրշուշու մաղազան գալով տաան եւ վեց սարեկան Պօլսեցի երիտասարդ մը իր նաւին համար նաւաստի արձանագրել տուաւ :

— Տէր վկայ ոքանչելի է ըսաւ Պիւլպիւլ ձեռները իրար գայրելով, այժմ հանդարտ սրտով կը մեկնիմ, կեցիր բարով հայր Լուգա :

— Ինչպէ՛ս, այնչափ շո՞ւտ կը մեկնիս, քեզի չատ բաներ ունիմ ըսելիք, նախ եւ առաջ չորս ոսկի ամսականով քեզի յարմար գործ մը գտայ, բանւորներու վրայ վերատեսչութիւն մը. կը տեսնա՞մ որչափ զիւրին գործ . . .

— Շնորհակ